

**TRZYSEMESTRALNE PODYPLOMOWE STUDIUM
DLA NAUCZYCIELI JĘZYKA ANGIELSKIEGO
UAM**

MAŁGORZATA BRAMBOR

**BUDOWANIE PROGRAMÓW NAUCZANIA:
INTEGRACJA JĘZYKA ANGIELSKIEGO
I KULTURY EUROPEJSKIEJ**

**Praca dyplomowa
napisana pod kierunkiem
Pani prof. dr hab.**

Teresy Siek- Piskozub

Poznań 2004

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

I. Program nauczania

1. Opis programu

1.1 Metryczka

1.2 Założenia programowe

1.3 Warunki realizacji programu

2. Cele nauczania

2.1 Ogólne cele programu

2.2 Szczegółowe treści programu

3. Treści nauczania

3.1 Zakresy tematyczne

3.2 Funkcje i sytuacje

3.3 Sprawności ogólne

4. Procedury osiągnięcia celów

4.1 Metody nauczania

4.2 Techniki pracy na lekcji

4.3 Formy pracy

4.4 Materiały nauczania i środki dydaktyczne

5. Ocenianie

5.1 Zakładane osiągnięcia ucznia

5.2 Metody sprawdzania osiągnięć

II. Ewaluacja procesu tworzenia programu

Bibliografia

WPROWADZENIE

Podczas, gdy w krajach Europy Zachodniej oraz w USA tematyka związana z konstruowaniem programów nauczania jest od lat obecna w pedagogice w ramach tzw. „Curriculum studies”, w Polsce temat ten stał się aktualny dopiero w końcu lat 90-tych XX wieku.

Aż do czasu reformy systemu oświaty w roku 1999 w polskim systemie edukacji, scentralizowanym i ogólnie zarządzanym, istniał jeden, opracowany przez specjalistów w Warszawie, program nauczania dla poszczególnych przedmiotów. Stanowił on jedynie zbiór ogólnie wyrażonych treści i nie uwzględniał różnorodności warunków, w jakich odbywa się kształcenie. W takiej sytuacji nauczyciele opierali się w głównej mierze na podręczniku, który spełniał rolę zarówno programu, jak i rozkładu materiału.

Przeprowadzona w 1999 roku reforma systemu edukacji doprowadziła do diametralnej zmiany sytuacji poprzez decentralizację procesów nauczania oraz poszerzenie kompetencji nauczyciela, jego usamodzielnienie i upodmiotowienie. Pedagodzy otrzymali nie tylko możliwość wyboru spośród wzrastającej mnogości programów nauczania, ale także dano im szansę wykorzystania własnej wiedzy i doświadczeń zawodowych oraz wyrażenia osobistych przekonań pedagogicznych poprzez tworzenie i realizowanie autorskich programów nauczania. Mówi o tym rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej: „Nauczyciel może wybrać odpowiedni program nauczania spośród programów wpisanych do wykazu,(...) albo opracować własny program, samodzielnie lub z wykorzystaniem programów nauczania wpisanych do wykazu. (...) Program nauczania opracowany samodzielnie przez nauczyciela może zostać wprowadzony do szkolnego zestawu programów po uzyskaniu pozytywnej opinii nauczyciela mianowanego, posiadającego wykształcenie wyższe z dziedziny wiedzy zgodnej z zakresem treści, które program obejmuje.”¹

Przy sporej dowolności, jaką daje się nauczycielom przygotowującym program szkolny istnieje jedno podstawowe ograniczenie: program musi być zgodny z podstawowymi założeniami opracowanymi przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, czyli z podstawą programową kształcenia ogólnego, podpisaną przez ministra edukacji 15 lutego 1999 roku. Podstawa programowa stanowi

¹ Dziennik Ustaw nr14, z 23 lutego 1999r, poz. 130.

zabezpieczenie spójności fundamentów edukacji w całym kraju przy równoczesnym zróżnicowaniu programów.

Wprowadzając powyższe zmiany reforma edukacji stworzyła pedagogom możliwość, ale i postawiła przed nimi wyzwanie skonstruowania autorskich programów szkolnych, a umiejętność opracowania dobrego, czyli spójnego i przejrzystego, programu stała się niezwykle pożądaną. Program szkolny przez specjalistów rozumiany jest jako „...planowy, formalny, czyli uporządkowany i spójny zbiór celów, treści, sytuacji dydaktycznych i oczekiwanych osiągnięć.”² Jak określa go H. Komorowska program szkolny „zakłada więc: cel, drogę do celu oraz środek realizacji celu”³. Zawartość programu jest ściśle powiązana z poglądami jego autora na edukację oraz otaczającą rzeczywistość. Nauczyciel daje w nim bowiem wyraz własnym poglądom na nauczanie, swojej osobistej filozofii pedagogicznej oraz preferowanym metodom i stylowi pracy.

Decydując się na opracowanie autorskiego programu szkolnego nauczyciel ma do wyboru kilka możliwych podejść do tematu:

- **logistyczno – pozytywistyczne**, u którego podstawy leży dążenie, aby wyrazić aktywność nauczyciela i ucznia w sposób dający się wymierzyć. W podejściu tym, opartym na naukowej zasadzie metoda – wynik, wykorzystuje się „etapowe - krok po kroku - strategie kształtowania programu. Podstawą jest plan, wyliczone są cele i zadania, treść i działania uczniów i nauczycieli są uporządkowane tak, by zgadzały się z celami, a wyniki uczenia są oceniane stosownie do celów i zadań”.⁴
- **menedżerskie**, dla którego szkoła jest przede wszystkim systemem społecznym, w ramach którego „grupy ludzi: uczniowie, nauczyciele specjaliści odpowiedzialni za program, pracownicy administracji wchodzą ze sobą w interakcje i zachowują się zgodnie z określonymi normami. Pedagodzy wykorzystujący to podejście rozpisują program, korzystając z takich kategorii, jak plan nauczania i przydział czasu, pomieszczenia, środki i wyposażenie, kadra”⁵. Podejście to mniej koncentruje się na treściach i metodach, przykładając raczej uwagę do warunków organizacyjnych i realizacji określonej polityki edukacyjnej.

² A.C. Ornstein. F.P.Hunkins. *Program szkolny*. WSiP. Warszawa 1999, s.12.

³ H. Komorowska. *O programach prawie wszystko*. WsiP. Warszawa 1999, s.12.

⁴ A.C. Ornstein. F.P.Hunkins. *Program szkolny*. WSiP. Warszawa 1999, s.22.

⁵ A.C. Ornstein ...op. cit. s. 23.

- **systemowe**, które kładzie nacisk na doskonałe wykonanie swych zadań przez uczących się. Zwolennicy tego podejścia podkreślają, że proces

planowania programu dzieli się na „etapy (projektowanie wzorca, kreowanie, wdrożenie, ewaluacja) i ma strukturę (przedmioty, kursy, jednostki planowania, plan lekcji)”.⁶ Program jest przez nich widziany w szerokiej perspektywie poprzez jego odniesienia do szkoły jako całości. Uwzględnia się w tym podejściu zarówno planowanie długofalowe, jak i krótkoterminowe.

- **akademickie**, zwane też encyklopedycznym bądź intelektualistycznym, charakteryzuje dominacja treści o charakterze historycznym i filozoficznym raczej, aniżeli społecznym. Autorzy tworzący tego typu programy koncentrują się na „analizie i syntezie najważniejszych punktów widzenia, tendencji i pojmowania programu”⁷.
- **humanistyczne**, które krytycznie ocenia powyższe podejścia, jako zbyt sztywne i technokratyczne oraz ignorujące aspekt artystyczny, fizyczny i kulturalny materiału nauczania. Programy sporządzone zgodnie z kryteriami tego podejścia kładą nacisk na wszechstronność nauczania oraz swobodę uczenia się. Podejmują one kwestie potrzeb i zainteresowań dziecka, kształtowania się jego osobowości oraz wykształcenia poczucia spełnienia się.

Decydując się na wybór jednego z przedstawionych wyżej podejść do konstruowania programu nauczyciel musi uwzględnić specyfikę systemu edukacji, w ramach którego program jest opracowywany. W Polsce, aby program szkolny był dopuszczony do użytku, musi spełnić określone wymogi formalne, czyli, zgodnie z rozporządzeniem ministra edukacji, powinny zostać w nim uwzględnione: 1) szczegółowe cele edukacyjne – kształcenia i wychowania; 2) materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi; 3) procedury osiągania celów; 4) opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.⁸

Należy zauważyć, że stawiane przez ministerstwo wymagania co do zawartości programu implikują przyjęcie przez polskiego nauczyciela w głównej mierze podejścia logistyczno-pozytywistycznego, ponieważ właśnie to podejście jest najbliższe rozumieniu programu przyjętego przez władze oświatowe w

⁶ A.C. Ornstein...op. cit. s. 25

⁷ A.C. Ornstein... op. cit. s. 27

⁸ Dziennik Ustaw nr 14, z dn. 23 lutego 1999r., poz. 130.

Polsce. Natomiast pozostałe podejścia stanowić mogą jedynie element dodatkowy, uzupełniający zawartość programu.

Opracowany przeze mnie program jest wynikiem własnych refleksji i przemyśleń na bardzo obecnie aktualny temat akcesji Polski do Unii Europejskiej. Jest on wyrazem mojej troski o to, by młodzież umiała znaleźć własne miejsce w jednoczącej się Europie bez poczucia niższości i nieatrakcyjności własnej kultury.

W związku z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej już od kilku lat tematyka dotycząca znajomości państw Europy jest obecna w szkołach wszystkich szczebli. Realizowane są europejskie ścieżki edukacyjne oraz organizowane są liczne akcje przybliżające tę tematykę takie jak festyny bądź Dni Kultury Europejskiej.

Uważam jednak, że choć wiedza o Unii Europejskiej jest obecnie niezwykle istotna, to nie należy zaniedbywać wychowywania uczniów – świadomych obywateli poprzez przedstawianie wkładu Polski w kulturę europejską. Moim zdaniem, szkoła przykłada zbyt małą wagę do rozwoju w uczniach poczucia dumy z osiągnięć własnego kraju, co może nieść niebezpieczeństwo bezmyślnego przejmowania obcych wzorców. Uważam za niezwykle istotne przygotowanie młodzieży do czekających ją wyzwań w nowej rzeczywistości politycznej, społecznej i kulturowej. To właśnie zadaniem szkoły jest wyposażenie uczniów w umiejętności radzenia sobie w nowym układzie polityczno – społecznym, co oznacza zarówno naukę obcych języków i realiów nowego układu, ale i świadomość własnego potencjału kulturowego. Mająca obecnie miejsce integracja Polski z Unią Europejską powinna się bowiem odbywać w warunkach, gdy żadna z biorących udział w tym procesie stron nie czuje się gorsza, bądź lepsza.

Skonstruowany przeze mnie program ma na celu połączenie trzech istotnych elementów edukacyjnych, tzn. łączy on naukę języka angielskiego z wiedzą o krajach Unii Europejskiej oraz jest wzbogacony o płaszczyznę wychowania obywatelskiego, patriotycznego.

Założeniem programu jest dokonanie studium porównawczego różnych dziedzin życia politycznego, społecznego i kulturalnego wybranych krajów Unii, zmierzającego do wykazania, że obok bogactwa i atrakcyjności kultur poszczególnych państw nasza własna kultura polska jest również bogata

i atrakcyjna oraz ma wiele do zaoferowania społeczeństwom krajów europejskich.

Zgodnie z wytycznymi ministerstwa edukacji przedstawiony w pracy program jest wyrazem przyjętego przeze mnie podejścia logiczno – pozytywistycznego. Przedstawia on zarówno cele i zadania nauczania, jak i zakres treści nauczania,

działania podejmowane przez nauczyciela i uczniów oraz wyniki uczenia się.

Program realizuje także w dużym stopniu idee podejścia humanistycznego.

Kładzie nacisk na społeczny aspekt życia. Opiera się na codziennym doświadczeniu uczniów, pracach zespołowych i przedsięwzięciach artystycznych.

I. PROGRAM NAUCZANIA

„Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy”

/Ustawa o systemie oświaty/

1. OPIS PROGRAMU

1.1 Metryczka

Przedmiot: Język angielski i kultura europejska

Etap edukacyjny: III - gimnazjum

Typ kursu: pozalekcyjne kółko zainteresowań

Język: angielski

Ilość godzin tygodniowo: 1

Całkowita ilość godzin: 40

1.2 Założenia programowe

U podstaw programu leży przeświadczenie, że nauka języka obcego przebiega najlepiej, gdy jest głęboko osadzona w realnej rzeczywistości otaczającej osoby uczące się. W momencie integracji Polski z Unią Europejską, znajomość wiodącego języka Europy oraz wiedza na temat różnych aspektów życia krajów członkowskich Unii okazuje się niezwykle przydatna.

Program łączy trzy istotnych elementy: naukę języka angielskiego, wiedzę o krajach członkowskich Unii Europejskiej (łącznie z krajami, które stały się członkami Unii 1 maja 2004r.) oraz wychowanie obywatelskie i patriotyczne.

Założeniem programu jest dokonanie studium porównawczego różnych dziedzin życia politycznego, społecznego i kulturalnego wybranych krajów Unii i wykazanie, że, obok bogactwa i atrakcyjności kultur poszczególnych państw kultura polska jest również niezwykle bogata i ma wiele do zaoferowania społeczeństwom krajów europejskich. Program adresowany jest do uczniów pragnących dodatkowo rozwijać swoje kompetencje

językowe oraz zainteresowanych tematyką europejską. Powinni oni znać język angielski w stopniu średnio- zaawansowanym.

1.3 Warunki realizacji programu

Program kierowany jest do nauczycieli języka angielskiego, prowadzących zajęcia w gimnazjum. Przy realizacji poszczególnych modułów tematycznych możliwa jest współpraca z nauczycielami innych przedmiotów, np. historii, wiedzy o społeczeństwie, bądź języka ojczystego.

Realizacja programu powinna odbywać się w klasie lekcyjnej, w której powinno znaleźć się wydzielone miejsce, przeznaczone do eksponowania wykonanych przez uczniów projektów.

Program przewiduje także udział młodzieży w różnego rodzaju przedsięwzięciach pozaszkolnych, organizowanych przez ośrodki życia kulturalnego i społecznego, np. muzea, kina etc.

Ze względu na charakter pozyskiwanych w trakcie trwania programu treści, niezbędnym warunkiem realizacji programu jest dostęp uczniów do Internetu. Uczniowie powinni mieć możliwość korzystania z tego źródła wiedzy zarówno w czasie trwania zajęć, jak i w porze pozalekcyjnej, podczas opracowywania projektów.

Do realizacji programu niezbędny jest również dostęp do sprzętu audio-wizualnego: magnetofonu, telewizora oraz magnetowidu.

2. CELE NAUCZANIA

2.1 Ogólne cele programu

Zgodnie z podstawą programową przyjętą dla tego etapu edukacyjnego, nadrzędnymi celami niniejszego programu są:

- Wprowadzenie uczniów w świat wiedzy naukowej;
- Wdrożenie ich do samodzielności;
- Przygotowanie do aktywnego udziału w życiu społecznym;

Celem programu jest, obok rozwijania kompetencji językowej uczniów, przygotowanie młodzieży do czekających ją wyzwań w nowej rzeczywistości politycznej, społecznej i kulturowej zjednoczonej Europy. Oznacza to zarówno zdobywanie wiedzy na temat państw europejskich, jak i rozwój świadomości własnego potencjału kulturowego. Realizacja kursu oparta jest na codziennym doświadczeniu uczniów, pracach zespołowych i przedsięwzięciach artystycznych.

2.2 Szczegółowe cele programu

Bazując na założeniach podstawy programowej niniejszy program opiera się o cztery podstawowe zakresy celów edukacyjnych:

- językowy:
 1. dalsze rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu i mówienia,
 2. dalsze rozwijanie sprawności czytania i pisania,
 3. poszerzenie repertuaru funkcji językowych,
 4. opanowanie bardziej rozwiniętych struktur gramatycznych,
 5. wzbogacenie zasobu słownictwa.
- poznawczy:
 1. rozwijanie znajomości wybranych aspektów kultury polskiej,
 2. zapoznanie się z kulturami krajów europejskich,
 3. poznanie różnych stylów życia i zachowania,
 4. poznanie zasad tworzenia niektórych prac plastycznych i literackich.
- etyczny:
 5. kształcenie postawy patriotycznej oraz ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur,
 6. rozwijanie poczucia własnej wartości,
 7. promowanie postawy patriotycznej.
- społeczny:
 1. rozwijanie indywidualnych strategii uczenia się,
 2. rozwijanie umiejętności pracy zespołowej,
 3. pobudzanie aktywności twórczej.

3. TREŚCI NAUCZANIA

3.1 Zakresy tematyczne:

Moduł 1 „Z wizytą w świecie nauki”

Platon, Isaac Newton, M. Kopernik, P. Włodkowic, Koch, D.Fahrenheit,
M. Curie-Skłodowska, A. Wolszczan, Tajemnica Enigmy

Moduł 2 „Z wizytą w galerii sztuki”

Polskie Muzeum Narodowe w Krakowie, J. Matejko, Malczewski, polski
plakat na świecie, Picasso, Luwr, Muzeum Pergamońskie, Muzeum
Brytyjskie

Moduł 3 „Poczet władców”

Karol Wielki, Otton III, Kazimierz Wielki, Władysław IV Warneńczyk, Jan
III Sobieski, Napoleon, Elżbieta I, wielkie rody królewskie
:Habsburgowie, Hohenzollernowie, Andegawenowie, Jagiellonowie

Moduł 4 „Z wizytą w świecie polityki”

Hanza, Konstytucja III Maja, Sejm, "Solidarność", Houses of Parliament,
Unia Europejska

Moduł 5 „Wielcy twórcy literatury”

Szekspir, Molier, J. Conrad, J. Kochanowski,
A.Mickiewicz, Cz.Miłosz, T. Kantor

Moduł 6 „Z wizytą w świecie religii”

Dionizje, w greckiej świątyni, początki chrześcijaństwa, Św. Wojciech,
ruch Taize, ekumenizm, reformacja- kościół anglikański, tolerancja
religijna

Moduł 7 „Z wizytą w świecie muzyki”

muzyka klasyczna: Chopin, Mozart, Ravel, Penderecki, Lutosławski,
Górecki
muzyka ludowa: czeska polka, węgierski czardasz, polski polonez,
mazur i kujawiak, włoska tarantella

muzyka popularna – wybrane utwory

Moduł 8 „Z wizytą w świecie filmu”

„Faraon”, „Quo Vadis”, „Trzy kolory- biały, czerwony, niebieski”, „The Battle of Britain”, polscy artyści kina europejskiego: A. Wajda, K. Kieślowski, R. Polański, A. Seweryn, W. Pszoniak, D. Olbrychski, J. Nowicki

Moduł 9 „Z wizytą na boisku sportowym”

rugby, football, hokey, szybownictwo, darts, kolarstwo, skoki narciarskie

Moduł 10 „Na polach wielkich bitew”

Bitwa pod Grunwaldem, Odsiecz Wiedeńska, Bitwa o Anglię

Moduł 11 „Europejskie osobowości”

Papież Jan Paweł II, Otton II, Nobel, Lech Wałęsa

Moduł 12 „Zamki i pałace”

Wawel, Baranów, Wiśnicz, Łańcut, Hradczany, Wersal, Windsor, Eskurial, zamek Ludwika Bawarskiego w Neuschwanstein

3.2 Funkcje i sytuacje:

- opisywanie miejsc, osób i przedmiotów,
- podawanie danych osobowych oraz faktów biograficznych,
- wydawanie poleceń,
- wyjaśnianie znaczenia słów,
- określanie położenia geograficznego,
- objaśnianie znaków, skrótów i symboli,
- określanie rodzajów literackich,
- określanie rodzajów dzieł sztuk plastycznych,
- opisywanie obrazów,
- wyrażanie zainteresowania,
- wyrażanie opinii o filmach, muzyce etc.,
- porównywanie wieku, ilości, wyglądu, znaczenia etc.,

- opowiadanie biografii,
- opisywanie wydarzeń historycznych,
- opowiadanie o wydarzeniach sportowych,
- rozpoznawanie i opisywanie zabytków,
- opisywanie ciekawych miejsc,
- charakteryzowanie miejsc,
- określanie wrażeń,
- wyrażanie stosunków czasowych,
- wyrażanie własnych uczuć i postaw,
- oferowanie,
- reagowanie na propozycje,
- wyrażanie sugestii,
- wyrażanie opinii i preferencji.

3.3 Sprawności ogólne:

- wyszukiwanie i selekcjonowanie informacji,
- klasyfikowanie faktów,
- formułowanie wypowiedzi,
- formułowanie własnych opinii,
- opanowanie zasad prawidłowej wymowy w zakresie poznanego materiału językowego,
- rozwiązywanie problemów,
- korzystanie z materiałów autentycznych,
- korzystanie z materiałów źródłowych,
- wykorzystywanie Internetu do pozyskiwania informacji,
- dokonywanie samooceny,
- tworzenie projektów,
- stosowanie właściwych strategii podczas pracy samodzielnej,
- stosowanie właściwych strategii interpersonalnych przy pracy zespołowej.

4. PROCEDURY OSIĄGANIE CELÓW

4.1 Metody nauczania

Program opiera się w głównej mierze na komunikacyjnej metodzie nauczania. Wszelkie sytuacje stworzone na zajęciach służą komunikowaniu się, czyli celowej wymianie informacji. Uczniowie mają możliwość wyboru zarówno treści, jak i form językowych własnych wypowiedzi.

4.2 Techniki pracy na lekcji

- **Nauczanie zagadnień kulturoznawczych i realioznawczych**

Podstawową techniką pracy na lekcjach jest przygotowywanie projektów. Uczniowie zapoznają się z poszczególnymi zakresami tematycznymi poprzez pracę nad projektami ustalonymi dla

poszczególnych modułów. Finalne produkty pracy uczniów są prezentowane na forum szkoły. Podczas prezentacji niektórych z nich np. konkursów, przedstawień czy plebiscytów przewidziany jest udział całej społeczności szkolnej.

Moduł 1 Wystawa „Wielkie odkrycia i wielkie wynalazki”

Moduł 2 Album reprodukcji „Wielkie Galerie Europy”

Moduł 3 Wystawa „Poczet Władców Europejskich”

Moduł 4 Prezentacje uczniów oraz quiz dotyczący znajomości tej tematyki

Moduł 5 Konkurs wiedzy literackiej „Kto jest autorem?” Prezentacja w j. angielskim fragmentów utworów literackich

Moduł 6 Debata na temat: „ Jakie wartości duchowe możemy zaproponować Europie?”

Moduł 7 Teleturniej muzyczny „Jaka to melodia?” Uczniowie

rozpoznają utwory muzyczne

Moduł 8 Album „ Polscy artyści kina europejskiego”

Moduł 9 Mistrzostwa sportów narodowych

Moduł 10 inscenizacja Bitwy pod Grunwaldem

Moduł 11 Plebiscyt „Najwybitniejszy Europejczyk”

Moduł 12 Przewodnik turystyczny „Najwspanialsze Zamki i Pałace Europy””

- **Nauczanie sprawności językowych**

Ponieważ założeniem programu jest maksymalne użycie języka angielskiego podczas wykonywania prac projektowych, program przewiduje następujące techniki nauczania, typowe dla nauczania języków obcych:

- rozumienie ogólnego sensu wypowiedzi,
- wychwytywanie konkretnych informacji,
- powtarzanie,
- wykorzystanie ilustracji, formularzy, tabel,
- domyślanie się znaczeń z kontekstu.

- **Rozwijanie niezależności**

- korzystanie ze słownika,
- korzystanie z materiałów źródłowych,
- wyszukiwanie materiałów dodatkowych w bibliotece,
- wyszukiwanie materiałów dodatkowych w Internecie,
- prowadzenie notatek,
- organizowanie pracy w grupie,
- organizowanie warsztatu pracy,
- gospodarowanie czasem,
- rozwiązywanie problemów,
- rozwiązywanie konfliktów.

4.3 Formy pracy

Formy pracy oparte są przede wszystkim na zasadzie pobudzania naturalnej aktywności i ciekawości uczniów. Są to:

- praca indywidualna, kierowana przez nauczyciela i samodzielna,
- praca w parach,
- praca w grupach.

Rola nauczyciela polega na organizowaniu i monitorowaniu samodzielnej pracy uczniów.

4.4 Materiały nauczania i środki dydaktyczne

Uczniowie wykorzystują wszelkie dostępne materiały dotyczące tematyki poszczególnych projektów. Szczególne miejsce zajmuje w programie Internet, jako główne źródło zdobywania informacji.

Przy bogactwie i zróżnicowaniu współczesnej oferty wydawniczej dobór konkretnych pozycji książkowych pozostawiony zostaje w gestii nauczyciela prowadzącego oraz samodzielnemu wyborowi uczniów.

Podane niżej zestaw rodzajów książek przydatnych do realizacji programu należy traktować jedynie jako propozycje i punkt wyjścia do samodzielnego poszukiwania źródeł.

- Podręczniki do nauki j. angielskiego;
- Podręczniki do nauki historii;
- Podręczniki do nauki wiedzy o społeczeństwie;
- Słowniki jednojęzyczne;
- Słowniki dwujęzyczne;
- Przewodniki turystyczne;
- Atlasy geograficzne i historyczne;
- Albumy dotyczące sztuk plastycznych, literatury i filmu;
- Słowniki biograficzne.

Program przewiduje użycie w szerokim zakresie różnorodnych środków dydaktycznych, takich jak:

- kasety z nagraniami piosenek,
- adaptacje literackie,
- kasety video,
- oprogramowanie komputerowe,
- gry komputerowe,
- plansze,
- mapy.

5. OCENIANIE

5.1 Zakładane osiągnięcia ucznia

Po zakończeniu kursu osiągnięcia ucznia powinny uwzględniać następujące umiejętności:

- W zakresie kompetencji kulturoznawczej, uczeń:
 - potrafi dokonać charakterystyki krajów Unii Europejskiej uwzględniając różne kryteria,
 - posiada szeroką znajomość faktów historycznych i kulturowych dotyczących społeczeństw europejskich,

 - potrafi dokonać analizy poszczególnych elementów społecznych innych kultur w poczuciu otwartości i tolerancji,
 - potrafi określić wkład Polski w kulturę europejską,
 - potrafi docenić dorobek własnej kultury,
 - potrafi wykonać określone zadania np. projekt na wyznaczony temat.

- W zakresie kompetencji językowej, uczeń:
 - dysponuje bogatym zasobem słownictwa obejmującym zakres tematyczny kursu,
 - potrafi domyśleć się znaczenia słów w oparciu o kontekst,
 - zna bardziej złożone struktury gramatyczne, choć nie zawsze potrafi je właściwie używać,
 - potrafi zdobywać i przetwarzać informacje, dbając o czytelność i poprawność komunikatu,
 - rozumie główne myśli w tekstach autentycznych,
 - potrafi wybrać potrzebne informacje z materiałów źródłowych,
 - umie korzystać ze słowników jedno- i dwujęzycznych,
 - potrafi dokonać uproszczonej tłumaczenia krótkiego fragmentu dzieła literackiego,
 - umie sporządzić notatkę, opierając się na materiałach źródłowych,
 - umie opisać i analizować przeszłe wydarzenia,

- jest w stanie dyskutować nad bardziej abstrakcyjnymi problemami, choć może mieć trudności z wyrażaniem swych sądów.
- W zakresie rozwoju ogólnego, uczeń:
 - potrafi ocenić znaczenie świadomości narodowej i patriotyzmu,
 - zna wartość kultury polskiej,
 - potrafi weryfikować swoje przekonania i postawy wobec kultury własnej i kultur innych państw,
 - zna zasady pracy grupowej,
 - umie tworzyć projekty zespołowe i indywidualne,
 - potrafi korzystać z nowoczesnych źródeł informacji: programów komputerowych i Internetu,
 - potrafi ocenić wagę znajomości języka angielskiego,
 - umie zorganizować swój warsztat pracy ,
 - umie zorganizować swój czas pracy,
 - potrafi wykorzystać swoje umiejętności językowe do opracowywania projektów o charakterze literackim, plastycznym, etc.,
 - potrafi odwoływać się do wiedzy zdobywanej w trakcie nauki innych przedmiotów,
 - potrafi odwoływać się do doświadczenia i wiedzy zdobytej poza szkołą.

5. 2 Metody sprawdzania osiągnięć

Ocenie podlega wkład ucznia w opracowanie projektu oraz stopień poprawności faktograficznej i językowej wykonania poszczególnych projektów. Obydwa elementy są wyrażone odrębną oceną, co oznacza, że za pracę nad każdym projektem uczeń otrzymuje dwie oceny:

- za włożony nakład pracy,
- za poprawność wykonania zadania.

Za obowiązującą przyjmuje się sześciostopniową skalę ocen, od 1 – 6. Ocena całoroczna ustalana jest poprzez wyznaczenie średniej arytmetycznej ocen cząstkowych.

II. EWALUACJA PROCESU OPRACOWYWANIA PROGRAMU

Tworzenie własnego programu nauczania dostarcza nauczycielowi wiele satysfakcji, ale i stawia przed nim wiele pytań i problemów. Jeden z pierwszych pojawia się podczas próby sięgnięcia po literaturę przedmiotu. Podczas swej pracy nad niniejszym programem zauważyłam bowiem, że choć istnieje wiele anglojęzycznych podręczników dotyczących konstruowania programów, są to jednak w głównej mierze prace ściśle powiązane ze specyfiką edukacji amerykańskiej i brytyjskiej. Podobnie, szukając wiadomości na temat programów nauczania poprzez Internet, można znaleźć wiele materiałów źródłowych, lecz rzadko odnoszą się one do realiów polskiej szkoły. Są to często opracowania teoretyczne, w których program szkolny („syllabus”) traktowany jest jako rodzaj informacji przeznaczonej dla uczniów obejmującej

ogólne wiadomości o kursie oraz wymaganiach stawianych przez nauczyciela. Tak rozumiany program nauczania przybiera dość dowolną formę zależną od indywidualnych decyzji jego autora i może w dużym stopniu odbiegać od wzorca przyjętego przez polskie władze oświatowe.

Natomiast polskojęzyczna literatura przedmiotu oparta o realia polskiej szkoły jest bardzo skromna i ogranicza się do zaledwie kilku pozycji. Wynika to z faktu, że problematyka budowania programów nauczania jest w naszym kraju wciąż nowością.

Innym rodzajem źródeł, na których może oprzeć się nauczyciel zainteresowany omawianą tu tematyką, są, coraz liczniejsze, autorskie programy nauczania przygotowane przez polskich pedagogów wspólnie z wydawnictwami podręczników szkolnych. Tego rodzaju prace mogą stanowić punkt wyjścia do kreowania własnego programu.

Po zapoznaniu się z literaturą przedmiotu nauczyciel powinien dokonać analizy własnych zamierzeń i zastanowić się jaką formę przyjmie tworzony przez niego program. Opracowany przeze mnie program miał ściśle wyznaczony cel nadrzędny i temu zostały podporządkowane wszystkie kolejne jego elementy. Z racji specyfiki programu przyjęłam za właściwą organizację modułową, która umożliwia dowolność w kolejności realizacji treści. Poszczególne moduły są od siebie niezależne i mogą być realizowane w dowolnie wybranej przez nauczyciela kolejności.

Podczas fazy doboru treści programowych konieczne staje się zebranie materiałów dydaktycznych, na których oparta zostanie realizacja kursu.

W przypadku programu opracowanego przeze mnie należy stwierdzić, że nie istnieje jeden podręcznik przeznaczony do wykorzystania na tego typu zajęciach. Projekt wymagał zgromadzenia dużej ilości materiałów źródłowych znajdujących się w podręcznikach szkolnych do poszczególnych przedmiotów oraz w pracach o charakterze popularno- naukowym.

Istniała trudność wiążąca się z faktem, że, choć literatura na temat krajów będących już od dawna w Unii Europejskiej jest ogólnie dostępna, to opracowania dotyczące państw, które weszły w skład Unii 1 maja 2004r są znacznie mniej liczne. Trudno znaleźć wyczerpujące informacje na temat takich państw, jak na przykład Łotwa, czy Estonia. W takim przypadku głównym źródłem informacji stał się Internet.

Ponieważ program ma charakter interdyscyplinarny, praca nad nim wymagała konsultacji ze specjalistami: polonistą, historykiem, historykiem sztuki. Także podczas realizacji programu wskazana wydaje się być współpraca nauczycieli języka polskiego, historii wiedzy o społeczeństwie, plastyki etc.

Pomimo trudności związanych z opracowaniem, a następnie realizacją programu, uważam za bardzo ważne podjęcie przez szkoły dyskusji na tematy będące istotą prezentowanego przez mnie programu. Nowa rzeczywistość polityczna, w jakiej Polska się znalazła w chwili obecnej, sprawiła, że możliwe staje się swobodne przemieszczanie się Polaków poza Polskę . Prawdopodobnie już wkrótce wielu młodych ludzi rozpocznie naukę, bądź pracę poza granicami naszego kraju, a naszym wspólnym zadaniem jest sprawić, by nie tylko swobodnie porozumiewali się w języku obcym, ale także z dumą wypowiadali się o kraju, z którego pochodzą.

BIBLIOGRAFIA

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej NR 14. Warszawa, dn. 23 lutego 1999r.

Ellis M., M. Niesobska, A. Rak. *Program nauczania języka angielskiego. Kurs dla początkujących, dla klas 1 – 3 gimnazjum*. OUP. Warszawa 1999.

Ellis M., M. Niesobska, A. Rak. *Program nauczania języka angielskiego. Kurs kontynuacyjny, dla klas 1 – 3 gimnazjum*. 3 OUP. Warszawa 1999.

Komorowska H. *O programach prawie wszystko*. WSiP. Warszawa 1999.

Lewandowska E., B Maciszewska. *Program nauczania języka angielskiego. I – III gimnazjum – kontynuacja*. Longman

Millburn A. Learner Training and the EFL Curriculum. W: English Teaching Forum Vol.30, No 3 July 1992.

Murdoch G.S. A Pragmatic Basis for Course Design. W: English Teaching Forum Vol.27, No 1 January 1989.

Nunan D. "Syllabus Design". OUP. 1988.

Ornstein A., F. H.Hunkins. *Program szkolny. Założenia, zasady, problematyka*. WSiP. Warszawa 1998.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów.
<http://www.menis.gov.pl/prawo>.

Podstawa programowa z języka obcego dla gimnazjum.
<http://www.eduseeek.interklasa.pl>

Schleppegrell M. J. English for Specific Purposes: A Program Design Model. W: English Teaching Forum, Vol. 29 No 4 October 1991.

Stribling P., J. Thurston. Scope and Sequence and Course Design for an ESL Program. W: English Teaching Forum, Vol. 31 No.4, October 1993.